

OLGA
TOKARCZUK
Ultimele
povestiri

Traducere din limba polonă
de Cristina Godun

POLIROM
2019

Olga Tokarczuk, *Ostatnie historie*

Copyright © by Olga Tokarczuk

Copyright © for this edition by Wydawnictwo Literackie,
2004

All rights reserved

© 2018, 2019 by Editura POLIROM, pentru traducerea în
limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © iStockphoto.com/altmodern

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

TOKARCZUK, OLGA

Ultimele povestiri / Olga Tokarczuk; trad. din lb. polonă
de Cristina Godun. – Ed. a 2-a. – Iași: Polirom, 2019

ISBN: 978-973-46-7966-9

I. Godun, Cristina (trad.)

821.162.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

Partea I. O țară curată.....	5
Partea a II-a. Parka	129
Partea a III-a. Magicianul	221

Acum veranda e frumoasă ca o capelă, ca un tabernacul sacru de zăpadă. Pe dinafară e acoperită aproape în întregime de zăpadă, numai în apropierea tavanului se vede o fâșie mică, inegală, care a scăpat zăpezii, dar e împodobită greu cu o dantelă de chiciură. Aceste flori de gheață fantastice creează o ghirlandă delicată. Cu mult, mult timp în urmă am încercat să transpun pe hârtie acele modele, am crezut că le voi putea broda pe urmă pe șervete. Și abia atunci am constatat că sunt unice și irepetabile. Nu găsești două modele identice. După-amiezile, prin banda aceea albă înflorată se prefiră razele roșiatice, firave ale soarelui. Ca în biserică, pe cuvânt. Cred că asta m-a inspirat, pentru că m-am apucat să-i cânt lui Petro în verandă. Nu părea că m-ar asculta. Nasul lui țintea indiferent spre tavan. Aș fi stat cu el mai multă vreme, numai că eu îngheț repede acolo, așa că trebuie să mă întorc în bucătărie, să pun lemne pe foc, să beau ceva cald. Îngheț acum mai repede decât altădată. E din cauză că sunt prea slabă.

Petro a murit duminică seara. Bine că a murit seara, pentru că dacă ar fi murit dimineața, aș fi petrecut o duminică întreagă singură. Dar așa, seara, a fost mai bine pentru mine, și pentru el, de altfel.

A murit, iar eu m-am dus la culcare, pentru că știam că nu mai e nimic de făcut, nici

să-l reanimez, nici să-mi dau sufletul și eu. Iar somnul are puterea de a trasa granițe delicate între evenimente. Nimic nu poate începe și nici nu se poate sfârși cu adevărat până când somnul nu pune punct zilei. Așadar, înainte să mă duc la culcare duminică, era ca și cum Petro nu ar fi murit, cu toate că știam că nu mai respiră. Știam că a murit, și nu din cauză că nu mai respira, nu din cauză că pielea îi înțepenise, nu din cauza expresiei de pasăre răpitoare care i s-a așternut imediat pe chip. Arăta de parcă ar fi fost supărat, de parcă l-ar fi mâniat propria moarte. Când vorbeam, îmi răspundea ecoul. Dar atunci moartea lui încă nu cântărea, încă nu se sălășluise de-a binelea în casa noastră. Încă o puteam ignora. M-am dezbrăcat ca de obicei și m-am întins lângă el. Stăteam unul lângă altul în pat, întinși pe spate. „Nu pot să adorm“, am spus. Nu a răspuns. Nu era nimic ciudat, pentru că era în stare să tacă zile întregi.

Iarna aceea a fost altfel de la bun început. Timpul se vlăguia. Mai întâi un vânt uscat a bătut atâta vreme, până când a smuls toate frunzele pomilor din livadă. Au rămas în copaci numai merele solitare. Apoi a venit zăpada, dintr-odată. Din noiembrie, vremea nu s-a mai înmuiat nici măcar o zi.

Vinerea și sâmbăta trecută a nins iar, încontinuu. Petro se foia prin bucătărie și icnea, se plângea că nu are aer. Am încercat

de două ori să cobor în vale, dar după câțiva pași mă prăbușeam în zăpadă. „O să scot sania din hambar și o să cobor cu ea în slalom larg, printre copaci, printre mormanele de pietre“ – i-am spus lui Petro. Ar fi avut parte de un adevărat spectacol sătenii din vale: bătrâna Parascheva, cu nasul roșu, înfofolită în fular, baba cloanța; păcat că e pe sanie, nu pe mătură. Deja îi văd, seminția aceea meschină din vale, mă arată cu degetul și se distrează pe seama mea, nătărăii. Dar zăpada era prea afânată, prea fleșcăită.

Am dezgropat sania de sub alte boarfe și m-am întors în casă, l-am găsit deja zăcând în pat cu privirea ațintită în tavan, fără să se uite la mine. „Lasă-mă-n pace“, mi-a spus. Cred că era supărat pe mine. „Cum să mă duc după ajutor, de vreme ce zăpada afară e de un metru? Ce să fac, Petro?“ „N-am nevoie de ajutor.“

Am mai ieșit de câteva ori și m-am foit prin zăpada din jurul casei, dar eram încarcerată de puful alb. Mi-a mai trecut prin cap să aprind un rug cu ajutorul căruia să le atrag sătenilor atenția, să-i forțez cu focul să ridice privirea spre noi, dar se știe doar că seminția aceea din vale nu-și ridică niciodată capul din pământ, îi durea în fund de munți, care pentru ei nu însemnau decât necazuri. Se uitau numai sub picioare, ca nu cumva să alunece, călcând pe rahat de câine. Stăteam cu spatele la peretele de zăpadă și fluturam

din mâini, ca o literă solitară pe o foaie de hârtie albă.

Întotdeauna am știut că o să moară primul, de la bun început. Era mai mare decât mine cu cincisprezece ani, așa că trebuia să fi luat în calcul asta când s-a însurat cu mine. Întotdeauna a fost bătrân. Era bătrân în alt fel, poate că se născuse bătrân, avea întotdeauna o expresie îngrijorată, cenușie pe chip, chiar și atunci când avea încă părul negru și îl pieptăna peste cap, iar dimineața îl umezea cu apă și îl netezea cu atâta insistență, până când l-a învățat cum trebuie să crească. Îl tundeam o dată pe lună, în fața casei; îi atingeam pielea, strângeam capetele retezate și le aruncam în grădină. Era un om bătrân pe dinăuntru și pe dinafară. Am văzut cum se usca sub ochii mei, cum capul îi devenea tot mai mic, până când în cele din urmă s-a făcut mic ca al unui copil. Ba chiar aș putea spune că s-a uscat ca un știulete de porumb, ca o păpușă din pănuși de porumb, care moare cu un rânjet gălbui pe buze. Și acum ar trebui să-l tund. Am auzit că părul continuă să crească și după moarte, la fel ca barba și unghiile. Trebuie să am grijă să nu-i crească. Oare părul lui acum, că nu mai trăiește, va mai ști cum să crească?

E marți și aprind a treia oară lumânarea de nuntă în verandă. Atmosfera devine festivă.

E aceeași lumânare care a fost pentru prima dată aprinsă la nunta noastră, apoi când s-au născut fetele, apoi la toate sărbătorile noastre, ale mele și ale lui. La Crăciunul lui și la Crăciunul meu¹, două săptămâni mai târziu. Și la Paște. Anul trecut, am sărbătorit Paștele deodată, dar încă era multă zăpadă, iar Petro deja mergea anevoie, așa că nu am coborât la biserica din sat. Am scos din congelator o găină și am făcut supă. „Hristos a-nviat!“, am spus. „Adevărat a-nviat!“, mi-a răspuns nepăsător.

Nu știu să povestesc cronologic; Petro ar fi știut. În capul meu nu e ordine, ci haos, grămezi de amintiri. Nici măcar nu am idee ce înseamnă „cronologic“ – adică după dată? Eu nu am memoria datelor. De altfel, ce ordine e asta în funcție de date? Viața se aranjează în capul omului mai degrabă în funcție de culori și detalii agasante. Petro ar fi știut să facă ordine în amintiri, întotdeauna își amintea totul cu precizie. De exemplu, spunea că în șaptezeci și patru s-a întâmplat una, iar în optzeci alta. Își amintea ce s-a întâmplat în funcție de luni, ba chiar de zile. Nu știu cum se întâmplă că timpul se așterne în cap uniform, în straturi, cum anii se înlanțuiesc

1. Este vorba despre Crăciunul ortodox, pe stil vechi, sărbătorit de ortodocșii din Polonia pe data de 7 ianuarie.

misterios, uniți de una și aceeași verigă reprezentată de o singură noapte din an, noaptea de Revelion. Avea grijă de calendar. Cumpăra din vale blocuri de calendar din care rupea foile la sfârșitul zilei, le agăța pe tocul ușii, iar fiecare filă ruptă zilnic o păstra în sertar. Încă sunt acolo. Unele s-au îngălbenit de tot. Rețetele nu mai sunt actuale. Nota pe ladă data când semăna țelina sau răsadurile de roșii. Acum lada e neagră din cauza semnelor, literelor și cifrelor. Țin în ea ornamentele bradului de Crăciun, globurile, un set de lumânări, suporturile acestora, vârful bradului și îngerașii din turtă dulce. Deschid cutia de două ori pe an – înaintea Ajunului și apoi în februarie, când bradul deja începe să se scuture. Cu o săptămână înainte să moară am desfăcut bradul și l-am pus pe foc în soba din bucătărie.

Sau poate azi e miercuri? Nu cumva am rupt o filă în plus din calendar? Sau poate am uitat să o rup pe cea dinainte? De unde o să mai știu ce zi este? Știu să recunosc numai ziua de duminică – atunci bat clopoțele în vale și, când este suficient de umed, sunetul lor urcă până aici, multiplicat de ecou.

O să știu – doar am televizor, chiar dacă pâraie și imaginea e albă, pâlpâie, trebuie să ghicești ce arată. Uneori te poți înșela. E tot din cauza zăpezii – nu se știe cum a pătruns